

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права

Яцина М. О.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для організації самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«ПОРІВНЯЛЬНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО»**

для здобувачів заочної форми навчання
другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право»,
ОП «Право»
(3 семестр)

Івано-Франківськ – 2024

Схвалено на засіданні кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту (протокол № 11 від 6 червня 2024 року).

Затверджено на засіданні Науково-методичної ради Навчально-наукового юридичного інституту (протокол № 1 від 27 вересня 2024 року).

Рецензенти:

Козич Ігор Васильович — завідувач кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту, доктор юридичних наук, доцент;

Медицький Ігор Богданович — професор кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту, доктор юридичних наук, професор.

Яцина М. О. Методичні вказівки для організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Порівняльне кримінальне право» для здобувачів заочної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право», ОП «Право» (3 семестр). Івано-Франківськ : Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2024. 27 с.

Методичні вказівки містять рекомендації щодо організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни «Порівняльне кримінальне право»: розподіл годин самостійної роботи за темами, методичні рекомендації до кожної теми, питання для самостійного опрацювання, практичні завдання, питання для самоконтролю, перелік рекомендованої літератури, а також форми контролю та критерії оцінювання самостійної роботи.

Методичні вказівки призначені для викладачів та здобувачів вищої освіти Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника при вивченні навчальної дисципліни «Порівняльне кримінальне право».

© Яцина М. О., 2024

© Навчально-науковий юридичний інститут
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника, 2024

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Загальні методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи.....	5
Розподіл годин самостійної роботи за темами	6
Тема 1. Поняття сучасного порівняльного кримінального права.....	7
Тема 2. Кримінально-процесуальне право зарубіжних країн	9
Тема 3. Кримінально-виконавче право зарубіжних країн.....	11
Тема 4. Сучасні тенденції розвитку кримінального права у світі	13
Тема 5. Кримінальне законодавство країн Північної Америки	15
Тема 6. Кримінальне законодавство країн Азії	17
Тема 7. Кримінальне законодавство країн Африканського континенту.....	19
Тема 8. Кримінальне законодавство країн-членів Європейського Союзу	21
Форми контролю та критерії оцінювання самостійної роботи.....	23
Орієнтовні теми індивідуальних завдань.....	24
Перелік рекомендованої літератури.....	25

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Порівняльне кримінальне право» є вибірковою дисципліною для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОП «Право». Предметом її вивчення є система знань про історію становлення та розвиток кримінально-правових систем сучасності, особливості кримінального законодавства зарубіжних країн та сучасні тенденції розвитку кримінального права у світі. Дисципліна заснована на традиціях порівняльного правознавства, що дозволяє здобувачам опанувати навички порівняльно-правового аналізу та критичного мислення.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Для заочної форми навчання самостійна робота має визначальне значення: відповідно до програми навчальної дисципліни на неї відведено 82 години з 90 годин загального обсягу (3 кредити ЄКТС), а на аудиторні заняття — лише 8 годин (4 години лекційних та 4 години семінарських занять). Більшість тем дисципліни опрацьовується виключно самостійно.

Самостійна робота з дисципліни передбачає: опрацювання теоретичного матеріалу за питаннями кожної теми; роботу з текстами кримінальних кодексів зарубіжних країн та міжнародними нормативними актами; виконання практичних завдань (складання порівняльних таблиць, схем, написання есе, підготовка реферативних повідомлень); підготовку до семінарських занять та до підсумкової модульної контрольної роботи.

Ці методичні вказівки покликані допомогти здобувачеві раціонально організувати самостійну роботу, зорієнтуватися в обсязі матеріалу кожної теми, у переліку питань для самостійного опрацювання та рекомендованої літератури, а також підготуватися до поточного і підсумкового контролю.

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Ефективна самостійна робота з дисципліни «Порівняльне кримінальне право» передбачає дотримання таких рекомендацій:

1. розпочинайте опрацювання теми з ознайомлення з методичними рекомендаціями до неї та переліком питань для самостійного опрацювання, що окреслюють обсяг і межі матеріалу;
2. працюйте з джерелами системно: спершу опрацюйте навчальну літературу (підручники, посібники), потім наукову (статті, монографії) та тексти кримінальних кодексів зарубіжних країн; за можливості звертайтеся до офіційних перекладів або англomовних версій нормативних актів;
3. застосовуйте порівняльно-правовий метод як наскрізний інструмент: будь-яке поняття чи інститут зарубіжного кримінального права аналізуйте у зіставленні з кримінальним законодавством України;
4. оформлюйте результати опрацювання у вигляді конспектів, порівняльних таблиць, схем та тез — це полегшує систематизацію матеріалу й підготовку до контрольних заходів;
5. дотримуйтеся принципів академічної доброчесності: при використанні джерел обов'язково покликайтеся на них, уникайте плагіату й некоректних запозичень;
6. перевіряйте рівень засвоєння матеріалу за допомогою питань для самоконтролю, наведених у кінці кожної теми.

Звертаємо увагу, що теми 2, 3, 5, 6, 7 та 8 відповідно до програми дисципліни для заочної форми навчання не виносяться на аудиторні заняття й опрацьовуються виключно самостійно, а рівень їх засвоєння перевіряється під час підсумкової модульної контрольної роботи. Результати самостійної роботи оцінюються під час семінарських занять, перевірки письмових завдань та виконання підсумкової модульної контрольної роботи.

РОЗПОДІЛ ГОДИН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗА ТЕМАМИ

Тема	К-сть годин
Тема 1. Поняття сучасного порівняльного кримінального права	12
Тема 2. Кримінально-процесуальне право зарубіжних країн	10
Тема 3. Кримінально-виконавче право зарубіжних країн	10
Тема 4. Сучасні тенденції розвитку кримінального права у світі	10
Тема 5. Кримінальне законодавство країн Північної Америки	10
Тема 6. Кримінальне законодавство країн Азії	10
Тема 7. Кримінальне законодавство країн Африканського континенту	10
Тема 8. Кримінальне законодавство країн-членів Європейського Союзу	10
Разом	82

ТЕМА 1.

«ПОНЯТТЯ СУЧАСНОГО ПОРІВНЯЛЬНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА»

Кількість годин для самостійної роботи — 12.

Методичні рекомендації:

Тема є базовою для всього курсу та виноситься на лекційне і семінарське заняття. При самостійному опрацюванні зосередьтеся на з'ясуванні предмета, методу та функцій порівняльного кримінального права як самостійного наукового напрямку, а також на класифікації кримінально-правових систем сучасності. Опрацьовуючи поняття «правова сім'я», простежте його застосовність саме до кримінально-правової сфери; порівнюйте романо-германську та англо-саксонську системи за джерелами права, структурою законодавства та роллю судової практики.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Поняття, предмет та метод порівняльного кримінального права; його місце в системі юридичних наук.
2. Функції порівняльного кримінального права (пізнавальна, прогностична, інтеграційна, законодавча, навчальна).
3. Поняття «правова сім'я» та класифікація кримінально-правових систем сучасності.
4. Романо-германська (континентальна) та англо-саксонська системи кримінального права: порівняльна характеристика.
5. Кримінальне право традиційних та релігійних правових систем.

Практичні завдання для самостійної роботи:

1. Складіть порівняльну таблицю основних кримінально-правових систем сучасності (романо-германська, англо-саксонська, традиційна/релігійна) за критеріями: джерела права; структура законодавства; роль судової практики; характерні інститути.
2. Складіть схему «Етапи компаративістського дослідження кримінально-правової норми» із зазначенням типових методологічних помилок при порівнянні.
3. Підготуйте письмову відповідь-есе (до 2 сторінок) на запитання: «Чи є доцільним та можливим запозичення інститутів англо-саксонського кримінального права в українське законодавство?».

Питання для самоконтролю:

1. Що є предметом порівняльного кримінального права?

2. У чому полягає сутність компаративістського (порівняльно-правового) методу?
3. Назвіть критерії розмежування кримінально-правових систем.
4. Чим романо-германська система кримінального права відрізняється від англо-саксонської?
5. Як співвідносяться поняття «система кримінального права» та «кримінально-правова система»?

Рекомендована література до теми:

1. Янчук Н. Д. Порівняльне кримінальне право: методологічне значення. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18. Право. 2023. Вип. 40. С. 39–45.
2. Порівняльне правознавство : підручник / за заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2012. 272 с.
3. Кримінальне право зарубіжних країн : навч.-метод. посібник / Е. Е. Кузьмін. Одеса : Гельветика, 2018. 96 с.
4. Беньківський В. О. Компаративістика у вирішенні проблематики зв'язків у кримінальному праві. Юридичний бюлетень. 2020. № 13. С. 176–181.
5. Попко В. Зближення кримінально-правових систем в умовах глобалізації злочинності. Підприємництво, господарство і право. 2021. № 1. С. 227–233.

ТЕМА 2.

«КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН»

Кількість годин для самостійної роботи — 10.

Методичні рекомендації:

Тема опрацьовується виключно самостійно. Радимо будувати роботу навколо трьох історичних моделей кримінального процесу — змагальної, інквізиційної та змішаної — та аналізувати процесуальне право конкретних країн (Англія, США, Франція, ФРН) як прояви цих моделей. Особливу увагу приділіть інституту суду присяжних у різних правових системах та європейським стандартам справедливого судочинства, виробленим практикою ЄСПЛ.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Моделі кримінального процесу: змагальна, інквізиційна, змішана.
2. Кримінально-процесуальне право Англії та США: загальна характеристика, стадії, угоди про визнання винуватості.
3. Кримінально-процесуальне право Франції та ФРН: загальна характеристика.
4. Суд присяжних у зарубіжних країнах: моделі та особливості функціонування.
5. Європейські стандарти справедливого судочинства (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод) та їх вплив на національне процесуальне право.

Практичні завдання для самостійної роботи:

1. Складіть порівняльну таблицю моделей кримінального процесу (змагальна, інквізиційна, змішана) за критеріями: роль суду; роль сторін; стадійність; засоби доказування.
2. Підготуйте реферативне повідомлення (3–4 сторінки) про кримінальний процес однієї зарубіжної країни на вибір (Англія, США, Франція, ФРН).
3. Письмово порівняйте інститут угоди про визнання винуватості (plea bargaining) у США та угоду про визнання винуватості за КПК України.

Питання для самоконтролю:

1. Якими ознаками характеризується змагальна модель кримінального процесу?
2. У чому полягають особливості досудового розслідування у Франції та ФРН?
3. Які моделі суду присяжних існують у зарубіжних країнах?

4. Що таке plea bargaining і яка його роль у кримінальному процесі США?
5. Які вимоги до справедливого судочинства випливають зі статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод?

Рекомендована література до теми:

1. Молдован А. В. Кримінальний процес: Україна, ФРН, Франція, Англія, США : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
2. Климкевич Р. А. Кримінальне процесуальне законодавство України та ЄС: порівняльно-правовий аспект. Нове українське право. 2022. Вип. 1.
3. Кримінальне право зарубіжних країн : навч.-метод. посібник / Е. Е. Кузьмін. Одеса : Гельветика, 2018. 96 с.
4. Яценко С. С. Основні питання Загальної частини кримінального права іноземних держав : навч. посібник. Київ : Дакор, 2013. 167 с.
5. Порівняльне правознавство : підручник / за заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2012. 272 с.

ТЕМА 3.

«КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН»

Кількість годин для самостійної роботи — 10.

Методичні рекомендації:

Тема опрацьовується виключно самостійно. Зосередьтеся на порівнянні пенітенціарних систем зарубіжних країн (американської, західноєвропейської, скандинавської) та на міжнародних стандартах поводження із засудженими — Правилах Нельсона Мандели та Європейських пенітенціарних правилах. Окремо опрацюйте інститут пробації як альтернативу позбавленню волі та зіставте зарубіжні моделі з українським законодавством про пробацію.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Поняття та джерела кримінально-виконавчого (пенітенціарного) права зарубіжних країн.
2. Пенітенціарні системи зарубіжних країн: порівняльна характеристика (США, Західна Європа, Скандинавія).
3. Міжнародні стандарти поводження із засудженими: Правила Нельсона Мандели, Європейські пенітенціарні правила.
4. Інститут пробації у зарубіжних країнах.
5. Альтернативні позбавленню волі покарання та засоби ресоціалізації засуджених у зарубіжних країнах.

Практичні завдання для самостійної роботи:

1. Складіть порівняльну таблицю пенітенціарних систем США, ФРН та Норвегії за критеріями: мета покарання; види установ; умови тримання; рівень рецидиву.
2. Підготуйте конспект основних положень Європейських пенітенціарних правил із власними коментарями щодо їх відображення у кримінально-виконавчому законодавстві України.
3. Напишіть есе (2–3 сторінки) на тему: «Скандинавська пенітенціарна модель: чи можливе її запровадження в Україні?».

Питання для самоконтролю:

1. Що є предметом кримінально-виконавчого права зарубіжних країн?
2. Чим скандинавська пенітенціарна модель відрізняється від американської?
3. Який правовий статус мають Правила Нельсона Мандели та Європейські пенітенціарні правила?

4. У чому полягає зміст інституту пробації?
5. Які альтернативні позбавленню волі покарання застосовуються у зарубіжних країнах?

Рекомендована література до теми:

1. Європейські пенітенціарні правила : Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів Ради Європи. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_032
2. Мінімальні стандартні правила ООН стосовно поводження з в'язнями (Правила Нельсона Мандели) : Резолюція ГА ООН 70/175 від 17.12.2015.
3. Про Правила Ради Європи про пробацію : Рекомендація № CM/Rec(2010)1 Комітету Міністрів державам-членам.
4. Муравйов В. Досвід Німеччини та Франції щодо реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань. Підприємництво, господарство і право.
5. Романцова С. В. Досвід країн Європейського Союзу щодо захисту прав і свобод громадян у пенітенціарних установах. Аналітично-порівняльне правознавство.

ТЕМА 4.

«СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА У СВІТІ»

Кількість годин для самостійної роботи — 10.

Методичні рекомендації:

Тема виноситься на лекційне і семінарське заняття. При самостійному опрацюванні систематизуйте основні тенденції розвитку сучасного кримінального права — глобалізацію та інтернаціоналізацію, гуманізацію та депеналізацію, криміналізацію нових видів діянь, розширення відповідальності юридичних осіб — та для кожної тенденції доберіть приклади з законодавства принаймні двох-трьох країн. Звертайте увагу на чинники, що зумовлюють зближення (конвергенцію) кримінально-правових систем.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Глобалізація та інтернаціоналізація кримінального права: поняття та прояви.
2. Гуманізація кримінального права та депеналізація: світові тенденції (скасування смертної кари, розширення альтернативних покарань).
3. Криміналізація нових видів суспільно небезпечних діянь (кіберзлочини, екологічні злочини, злочини у сфері обігу віртуальних активів).
4. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: основні світові моделі.
5. Зближення (конвергенція) кримінально-правових систем та вплив міжнародного права на національне кримінальне законодавство.

Практичні завдання для самостійної роботи:

1. Підготуйте аналітичну записку (3–4 сторінки) про одну з тенденцій розвитку кримінального права на прикладі законодавства двох-трьох країн.
2. Складіть порівняльну таблицю моделей кримінальної відповідальності юридичних осіб (США, Франція, ФРН, Україна).
3. Напишіть есе (2–3 сторінки) на тему: «Чи призведе глобалізація до уніфікації кримінального права?».

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає інтернаціоналізація кримінального права?
2. Які прояви має тенденція гуманізації кримінального права?
3. Які нові види діянь криміналізуються у законодавстві зарубіжних країн в останні десятиліття?

4. Які моделі кримінальної відповідальності юридичних осіб існують у світі?
5. Що зумовлює зближення кримінально-правових систем сучасності?

Рекомендована література до теми:

1. Балобанова Д. Загальні тенденції розвитку сучасного кримінального права (на прикладі деяких зарубіжних країн). Юридичний вісник. 2020. № 4.
2. Березовська Н. Л. Тенденції сучасного кримінального права. Актуальні проблеми держави і права. 2014. № 1. С. 339–349.
3. Попко В. Зближення кримінально-правових систем в умовах глобалізації злочинності. Підприємництво, господарство і право. 2021. № 1. С. 227–233.
4. Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації : монографія. Київ, 2006. 1048 с.
5. Постна Д. А. Порівняльна характеристика військових та воєнних злочинів. Наукові інновації та передові технології. 2024. № 2(30). С. 730–745.

ТЕМА 5.

«КРИМІНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО КРАЇН ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ»

Кількість годин для самостійної роботи — 10.

Методичні рекомендації:

Тема опрацьовується виключно самостійно. Центральним для теми є кримінальне право США з його дуалізмом федерального законодавства та законодавства штатів. Опрацюйте значення Модельного кримінального кодексу США 1962 року для уніфікації права штатів, особливості визначення злочину та системи покарань. Кримінальне право Канади аналізуйте як приклад кодифікованого права в межах англо-саксонської традиції (КК Канади 1892 року в чинній редакції).

Питання для самостійного опрацювання:

1. Джерела кримінального права США; співвідношення федерального кримінального законодавства та законодавства штатів.
2. Модельний кримінальний кодекс США 1962 року та його значення.
3. Поняття та класифікація злочинів у кримінальному праві США (фелонія, місдиміно́р).
4. Система покарань у США; смертна кара та дискусії щодо неї.
5. Кримінальне право Канади: джерела, Кримінальний кодекс Канади, особливості відповідальності.

Практичні завдання для самостійної роботи:

1. Складіть порівняльну таблицю «Кримінальне право США та України» за критеріями: джерела права; поняття та класифікація злочинів; форми вини; система покарань.
2. Підготуйте реферативне повідомлення (3–4 сторінки) про смертну кару в США: правове регулювання, практику застосування та аболіціоністський рух.
3. На основі опрацьованої літератури письмово визначте, які інститути кримінального права США могли б бути корисними для українського законодавця, та обґрунтуйте свою позицію.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає дуалізм кримінального права США?
2. Яке значення має Модельний кримінальний кодекс США 1962 року?
3. Чим фелонія відрізняється від місдиміно́ру?
4. Які особливості має система покарань у США?

5. Якими є джерела кримінального права Канади?

Рекомендована література до теми:

1. Савченко А. В. Кримінальне законодавство України та федеральне кримінальне законодавство Сполучених Штатів Америки: комплексне порівняльно-правове дослідження : монографія. Київ : КНТ, 2007. 596 с.
2. Яценко С. С. Основні питання Загальної частини кримінального права іноземних держав : навч. посібник. Київ : Дакор, 2013. 167 с.
3. Кримінальне право зарубіжних країн : навч.-метод. посібник / Е. Е. Кузьмін. Одеса : Гельветика, 2018. 96 с.
4. Галушко Б. С. Класифікація злочинів у зарубіжному законодавстві. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2014.
5. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право : навч. посібник. Київ : Ваіте, 2014. 944 с.

ТЕМА 6.

«КРИМІНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО КРАЇН АЗІЇ»

Кількість годин для самостійної роботи — 10.

Методичні рекомендації:

Тема опрацьовується виключно самостійно. Радимо аналізувати кримінальне право країн Азії за групами: далекосхідна традиція (Японія, КНР), мусульманське кримінальне право та змішані системи (Індія). Звертайте увагу на співвідношення рецепції західних моделей та власної правової традиції у кожній із систем, а також на особливості системи покарань, зокрема збереження смертної кари у низці країн регіону.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Кримінальне право Японії: джерела, Кримінальний кодекс 1907 року, особливості системи покарань.
2. Кримінальне право Китайської Народної Республіки: Кримінальний кодекс 1997 року, особливості відповідальності та система покарань.
3. Мусульманське кримінальне право: джерела, категорії злочинів (хадд, кісас, тазир) та покарань.
4. Кримінальне право Індії як приклад змішаної системи.
5. Загальні тенденції розвитку кримінального права країн Азії.

Практичні завдання для самостійної роботи:

1. Складіть порівняльну таблицю «Кримінальне право Японії та КНР» за критеріями: джерела; поняття злочину; система покарань; застосування смертної кари.
2. Підготуйте реферативне повідомлення (3–4 сторінки) про категорії злочинів та покарань у мусульманському кримінальному праві.
3. Письмово проаналізуйте, як у кримінальному праві Японії поєднуються рецепція європейських моделей та національна правова традиція.

Питання для самоконтролю:

1. Якими є джерела кримінального права Японії?
2. У чому полягають особливості Кримінального кодексу КНР 1997 року?
3. Які категорії злочинів виокремлює мусульманське кримінальне право?
4. Чим кримінальне право Індії відрізняється від класичної англо-саксонської моделі?
5. Які загальні тенденції характеризують розвиток кримінального права країн Азії?

Рекомендована література до теми:

1. Кримінальне право зарубіжних країн : навч.-метод. посібник / Е. Е. Кузьмін. Одеса : Гельветика, 2018. 96 с.
2. Яценко С. С. Основні питання Загальної частини кримінального права іноземних держав : навч. посібник. Київ : Дакор, 2013. 167 с.
3. Грубінко А. В. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 656 с.
4. Порівняльне правознавство : підручник / за заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2012. 272 с.
5. Попко В. Зближення кримінально-правових систем в умовах глобалізації злочинності. Підприємництво, господарство і право. 2021. № 1. С. 227–233.

ТЕМА 7.

«КРИМІНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО КРАЇН АФРИКАНСЬКОГО КОНТИНЕНТУ»

Кількість годин для самостійної роботи — 10.

Методичні рекомендації:

Тема опрацьовується виключно самостійно. Кримінальне право африканських країн доцільно аналізувати крізь призму правового плюралізму — співіснування колоніальної правової спадщини (англійської або французької), звичаєвого права та, у низці країн, мусульманського права. Як приклади опрацюйте Південно-Африканську Республіку (змішана римсько-голландська та англійська традиція), Нігерію (поєднання загального, звичаєвого та мусульманського права) і країни Магрибу (французька кодифікаційна традиція).

Питання для самостійного опрацювання:

1. Загальна характеристика кримінально-правових систем країн Африки; правовий плюралізм.
2. Вплив колоніальної спадщини на кримінальне законодавство африканських країн.
3. Кримінальне право Південно-Африканської Республіки.
4. Кримінальне право Нігерії: співіснування загального, звичаєвого та мусульманського права.
5. Кримінальне право країн Магрибу (Марокко, Алжир, Туніс, Єгипет).

Практичні завдання для самостійної роботи:

1. Складіть схему «Правовий плюралізм у кримінальному праві країн Африки» з прикладами країн для кожного типу систем.
2. Підготуйте реферативне повідомлення (3–4 сторінки) про кримінально-правову систему однієї африканської країни на вибір.
3. Письмово проаналізуйте проблеми, що виникають при співіснуванні звичаєвого та кодифікованого кримінального права, та запропонуйте можливі шляхи їх розв'язання.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає правовий плюралізм кримінально-правових систем країн Африки?
2. Як колоніальна спадщина вплинула на кримінальне законодавство африканських країн?
3. Якими є особливості кримінального права ПАР?

4. Як у Нігерії співіснують загальне, звичаєве та мусульманське кримінальне право?
5. До якої правової традиції тяжіє кримінальне законодавство країн Магрибу?

Рекомендована література до теми:

1. Грубінко А. В. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 656 с.
2. Порівняльне правознавство : підручник / за заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2012. 272 с.
3. Кримінальне право зарубіжних країн : навч.-метод. посібник / Е. Е. Кузьмін. Одеса : Гельветика, 2018. 96 с.
4. Яценко С. С. Основні питання Загальної частини кримінального права іноземних держав : навч. посібник. Київ : Дакор, 2013. 167 с.
5. Bassiouni M. Cherif. International Crimes: The Ratione Materiae of International Criminal Law. International Criminal Law. Vol. I. Leiden : Martinus Nijhoff, 2008.

ТЕМА 8.

«КРИМІНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»

Кількість годин для самостійної роботи — 10.

Методичні рекомендації:

Тема опрацьовується виключно самостійно та має особливе значення з огляду на євроінтеграційний курс України. Опрацюйте кримінальне законодавство провідних держав-членів ЄС (ФРН, Франція, Польща) та наднаціональний вимір — компетенцію ЄС у кримінально-правовій сфері за статтями 82–83 Договору про функціонування ЄС, гармонізацію кримінального законодавства держав-членів. Порівнюйте відповідні інститути з кримінальним законодавством України, оцінюючи стан його наближення до права ЄС.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Кримінальне право ФРН: джерела, Кримінальне уложення (StGB), особливості вчення про злочин.
2. Кримінальне право Франції: Кримінальний кодекс 1992 року, класифікація злочинних діянь, відповідальність юридичних осіб.
3. Кримінальне право Республіки Польща: Кримінальний кодекс 1997 року.
4. Компетенція ЄС у кримінально-правовій сфері (статті 82–83 Договору про функціонування ЄС); гармонізація кримінального законодавства держав-членів.
5. Наближення кримінального законодавства України до права ЄС.

Практичні завдання для самостійної роботи:

1. Складіть порівняльну таблицю «Поняття та класифікація злочинних діянь у ФРН, Франції та Польщі» із зіставленням з класифікацією кримінальних правопорушень за КК України.
2. Підготуйте конспект статей 82–83 Договору про функціонування ЄС із визначенням сфер, у яких ЄС може встановлювати мінімальні правила щодо визначення злочинів і санкцій.
3. Напишіть есе (2–3 сторінки) на тему: «Гармонізація кримінального законодавства України з правом ЄС: здобутки та виклики».

Питання для самоконтролю:

1. Якими є джерела кримінального права ФРН?
2. Як класифікуються злочинні діяння за Кримінальним кодексом Франції?

3. У чому полягають особливості Кримінального кодексу Республіки Польща 1997 року?
4. Яку компетенцію має ЄС у кримінально-правовій сфері за статтями 82–83 ДФЄС?
5. Які напрями наближення кримінального законодавства України до права ЄС є пріоритетними?

Рекомендована література до теми:

1. Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації : монографія. Київ, 2006. 1048 с.
2. Хавронюк М. І. Сучасне загальноєвропейське кримінальне законодавство: проблеми гармонізації : монографія. Київ : Істина, 2005. 264 с.
3. Корнієнко В. В. Особливості кримінального права ЄС: теоретико-правовий аспект. Форум права. 2011. № 1. С. 496–500.
4. Анакіна Т. М., Чорнозуб Л. В. Гармонізація кримінального права держав-членів Європейського Союзу. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2016.
5. Klip A. European Criminal Law. Cambridge – Antwerp – Chicago : Intersentia, 2021. 667 p.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Контроль самостійної роботи здійснюється в межах загальної системи оцінювання навчальної дисципліни, що визначається Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (наказ ректора від 19 травня 2023 року № 309), а також Методичними рекомендаціями до порядку оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у навчально-науковому юридичному інституті (протокол Вченої ради інституту № 13 від 27 червня 2024 року).

Формами контролю самостійної роботи є: усне опитування та обговорення питань на семінарських (практичних) заняттях; перевірка письмових завдань (порівняльних таблиць, схем, есе, конспектів, реферативних повідомлень); виконання підсумкової модульної контрольної роботи, що охоплює всі змістові теми дисципліни, у тому числі теми 2, 3, 5, 6, 7 та 8, які опрацьовуються виключно самостійно.

За результатами самостійної роботи здобувач може отримати до 5 балів, які враховуються при визначенні підсумкового семестрового бала. Підсумковий бал з дисципліни складається з підсумкового бала за семінарські заняття (максимально 45 балів), бала за підсумкову модульну контрольну роботу (максимально 50 балів) та бала за самостійну роботу (максимально 5 балів). Підсумковий контроль — залік.

За бажанням, для отримання додаткових балів, здобувачі можуть виконувати індивідуальні завдання та/або брати участь у науковій роботі (максимально 10 балів, які додаються до підсумкового семестрового бала).

Критерії оцінювання письмових завдань самостійної роботи:

1. повнота та правильність розкриття питання, відповідність змісту завдання його меті;
2. застосування порівняльно-правового методу та наявність зіставлення із законодавством України;
3. обґрунтованість висновків і самостійність суджень;
4. коректність використання та оформлення джерел, дотримання академічної доброчесності;
5. структурованість, логічність та грамотність викладу.

ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Індивідуальні завдання виконуються за бажанням здобувача для отримання додаткових балів (максимально — 10 балів). Завдання обирається за погодженням з викладачем; тема не повинна повторювати теми завдань, виконаних іншими здобувачами. Повний перелік тем та вимоги до виконання наведені в окремому документі «Індивідуальні завдання з навчальної дисципліни «Порівняльне кримінальне право», розміщеному на сайті кафедри.

I. Підготуйте реферативне повідомлення на одну із запропонованих тем:

1. Джерела кримінального права Сполученого Королівства.
2. Модельний кримінальний кодекс США та його вплив на законодавство штатів.
3. Принципи кримінальної відповідальності за кримінальним правом ФРН.
4. Класифікація злочинних діянь у кримінальному праві Франції.
5. Мусульманське кримінальне право: джерела та категорії злочинів.
6. Кримінальне право Японії: традиція та рецепція.
7. Пенітенціарні системи скандинавських країн.
8. Суд присяжних у США та Англії: порівняльна характеристика.
9. Відповідальність юридичних осіб за кримінальним законодавством країн ЄС.
10. Смертна кара у сучасному світі: правові та кримінологічні аспекти.

II. Підготуйте презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Кримінально-правові системи сучасності: порівняльна характеристика.
2. Кримінальний процес США: від арешту до вироку.
3. Plea bargaining та його аналоги у континентальній Європі.
4. Правила Нельсона Мандела та Європейські пенітенціарні правила.
5. Пробація у зарубіжних країнах та в Україні.
6. Кримінальне право КНР: особливості та тенденції.
7. Правовий плюралізм кримінального права країн Африки.
8. Компетенція ЄС у кримінально-правовій сфері (статті 82–83 ДФЄС).
9. Гармонізація кримінального законодавства України з правом ЄС.
10. Сучасні тенденції криміналізації: кіберзлочини та віртуальні активи.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Анакіна Т. М., Чорнозуб Л. В. Гармонізація кримінального права держав-членів Європейського Союзу. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2016.
2. Балобанова Д. Загальні тенденції розвитку сучасного кримінального права (на прикладі деяких зарубіжних країн). Юридичний вісник. 2020. № 4.
3. Беньківський В. О. Компаративістика у вирішенні проблематики зв'язків у кримінальному праві. Юридичний бюлетень. 2020. № 13. С. 176–181.
4. Березовська Н. Л. Тенденції сучасного кримінального права. Актуальні проблеми держави і права. 2014. № 1. С. 339–349.
5. Галушко Б. С. Класифікація злочинів у зарубіжному законодавстві. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2014.
6. Гончарук О. В. Передумови виникнення та перспективи розвитку європейського кримінального права. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2013. С. 66–70.
7. Грубінко А. В. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 656 с.
8. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право : навч. посібник / за заг. ред. М. І. Хавронюка. Київ : Ваіте, 2014. 944 с.
9. Європейські пенітенціарні правила : Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів Ради Європи. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_032
10. Жданова А. В. Визначення суб'єкта кримінального правопорушення в законах про кримінальну відповідальність України та країн Західної Європи.
11. Климкевич Р. А. Кримінальне процесуальне законодавство України та ЄС: порівняльно-правовий аспект. Нове українське право. 2022. Вип. 1.
12. Корнієнко В. В. Особливості кримінального права ЄС: теоретико-правовий аспект. Форум права. 2011. № 1. С. 496–500.
13. Красницький І. В. Кримінальна відповідальність як інститут кримінального права Франції та України: порівняльний аналіз : монографія. Львів, 2008.
14. Кримінальне право зарубіжних країн : навч.-метод. посібник / Е. Е. Кузьмін ; передмова Є. Л. Стрельцова. Одеса : Гельветика, 2018. 96 с.

- 15.Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй стосовно поводження з в'язнями (Правила Нельсона Мандели) : Резолюція ГА ООН 70/175 від 17.12.2015.
- 16.Молдован А. В. Кримінальний процес: Україна, ФРН, Франція, Англія, США : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
- 17.Муравйов В. Досвід Німеччини та Франції щодо реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань. Підприємництво, господарство і право.
- 18.Налуцишин В. В. Суб'єкт злочинного посягання: європейський досвід. Південноукраїнський правничий часопис. 2022. № 4. С. 134–142.
- 19.Попко В. Зближення кримінально-правових систем в умовах глобалізації злочинності. Підприємництво, господарство і право. 2021. № 1. С. 227–233.
- 20.Порівняльне правознавство : підручник / за заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2012. 272 с.
- 21.Постна Д. А. Порівняльна характеристика військових та воєнних злочинів. Наукові інновації та передові технології. 2024. № 2(30). С. 730–745.
- 22.Про Правила Ради Європи про пробацію : Рекомендація № CM/Rec(2010)1 Комітету Міністрів державам-членам. URL: <https://rm.coe.int/16806f4097>
- 23.Романцова С. В. Досвід країн Європейського Союзу щодо захисту прав і свобод громадян у пенітенціарних установах. Аналітично-порівняльне правознавство.
- 24.Савченко А. В. Кримінальне законодавство України та федеральне кримінальне законодавство Сполучених Штатів Америки: комплексне порівняльно-правове дослідження : монографія. Київ : КНТ, 2007. 596 с.
- 25.Хавронюк М. І. Історія кримінального права європейських країн : монографія. Київ : Істина, 2006. 192 с.
- 26.Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації : монографія. Київ : Юрисконсульт, 2006. 1048 с.
- 27.Хавронюк М. І. Сучасне загальноєвропейське кримінальне законодавство: проблеми гармонізації : монографія. Київ : Істина, 2005. 264 с.

28. Янчук Н. Д. Порівняльне кримінальне право: методологічне значення. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18. Право. 2023. Вип. 40. С. 39–45.
29. Яценко С. С. Основні питання Загальної частини кримінального права іноземних держав : навч. посібник. Київ : Дакор, 2013. 167 с.
30. Bassiouni M. Cherif. International Crimes: The Ratione Materiae of International Criminal Law. International Criminal Law. Vol. I / ed. M. Cherif Bassiouni. 3rd ed. Leiden : Martinus Nijhoff Publishers, 2008. P. 129.
31. Klip A. European Criminal Law. Cambridge – Antwerp – Chicago : Intersentia, 2021. 667 p. (Ius Communitatis Series, Vol. 2).
32. Condorelli L. Customary International Law: The Yesterday, Today and Tomorrow of General International Law. Realizing Utopia: The Future of International Law / ed. A. Cassese. Oxford : Oxford University Press, 2012. P. 153.